

Nechutová, Jana

[Kadlec, Jan. L'œuvre [i.e. L'oeuvre] homilétique de Jean de Jenstejn]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1965, vol. 14, iss. E10, pp. 382-383

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109390>

Access Date: 23. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Řezbáře (Heinricus Sculptor), resp. Kameníka (po otcí — Lapidica). Dodnes byl totiž tento autor Ždárské kroniky ztotožňován s Jindřichem Heimurským, spisovatelem letopisu *Chronica Bohemorum*, a to opět přičiněním Emlerovým, který tomuto německému autorovi původství Kroniky kláštera Ždárského přisoudil. Poměrně obsáhlá Ludvíkovského argumentace (str. 7—14) je přesvědčivá a přijmeme ji tím spíše, že o oprávněnosti Emlerovy hypotézy byly už dříve vysloveny pochybnosti jinde.

Mertlíkův překlad je prvním literárním překladem Kroniky kláštera Ždárského vůbec. Přeložil ji sice už Josef Emler ve FRB, ale přirozeně prózou, bez literární ambice a ovšem češtinou dnes už zastaralou. Na tomto novém překladě je třeba vyzvednout, že se jeho autor s úspěchem snažil o adekvátní výraz, soudržný originálu, jak vidíme dobře na místech, kde jsou vlastní latinské verše Jindřichovy těžkopádnější a nedokonalé.

Knihu uzavírají historické poznámky Metoděje Zemka, které ve své první části poučují o dvou ždárských kronikách (*Breve Chronicon Zdiarense* neboli *Chronicon Monasterii Zarenensis* a *Chronica domus Sarenensis*) a popisuje rukopis vydávané Kroniky, v druhé části pak podává historický komentář k jednotlivým veršům textu.

V nejlépeším smyslu nově a nezvykle působí beletristické vybavení knihy, její grafická úprava a vazba. A tak toto dvojjazyčné vydání Ždárské kroniky může být vzorem dalším edicím podobného charakteru nejen po stránce odborné a vědecké přínosnosti a spolehlivosti, ale i co do estetické výpravy, jaká by měla být vlastní naší obecně vysoko oceňované knižní kultuře.

Jana Nechutová

Jan Kadlec, L'œuvre homilétique de Jean de Jenštejn. Extrait des Recherches de Théologie ancienne et médiévale. Tome XXX. — Juillet—Décembre 1963. Abbaye du Mont César, Louvain. Str. 299—323.

Kazatelskému odkazu Jana z Jenštejna, jež je vedle své církevně-politické činnosti znám i svým dílem literárním, zvláště hymny a asketickými a mystickými spisy, se doposud nedostalo většího zájmu; po stručně studii Augustina Neumanna (v *Hlídce* 52/1935) mu nyní věnuje pozornost Jan Kadlec. Uveřejnil-li svůj článek o Jenštejnově homiletickém díle ve světovém jazyce a v cizím periodiku, dal tím zřejmě výraz i skutečnosti, že jméno Jana z Jenštejna jako básníka a politika je známo nejen v naší, ale i ve světové historii, a to zejména zásluhou Drevesovy edice jeho hymnů a pozornosti, již mu ve svém díle věnoval Burdach.

Autor shledal z různých rukopisů celkem sedmatřicet Jenštejnových latinských kázání, jež probírá nejprve podle témat a svátků (nedělní je pouze jedno z nich), pro něž byla určena, a pokouší se o jejich vřošení. Zastavuje se zejména u kázání pro den Navštívení Panny Marie; o kanonizaci tohoto svátku se totiž Jan z Jenštejna velmi zasazoval. Nakonec mluví autor o kázáních příležitostných: o kázání při pohřbu Karla IV., jež jeho vydavatel Josef Emler (FRB III, str. 423—432) přepisuje Janu Očkovi z Vlašimě, vyslovuje domněnku, že bylo sepsáno Jenštejnem, ale Očkem snad prosloveno, v tzv. „*Sermo de persecucione*“ vidí ohlas konfliktu mezi arcibiskupem a Václavem IV.

Dále se Kadlec zabývá určením pramenů, z nichž Jan pro svá kázání čerpal: první místo náleží velmi výrazně bibli, již Jenštejn vykládá doslovně i alegoricky. Z patristické literatury má v oblíbenosti Pseudodionysia, ostatní církevní autory cituje pouze ve třech kázáních, v nichž jedině je uváděno též *Corpus iuris canonici* a autoři antičtí. Vysoko hodnotí studie styl Jenštejnových kazatelských projevů; pro všechny stylistické zvláštnosti jsou v poznámkách uváděny doklady.

Co se týče obsahu probíraných kázání, upozorňuje Kadlec zvláště na Jenštejnovy útoky proti šířící se Viklefově remanentní nauce. Mnoho místa zaujímají otázky praktické morálky; pražský arcibiskup kárá kněžstvo pro hrabivost a život v bohatství a přepychu a zejména napadá

lakomství. Často se dotýká papežského schismatu: považuje je za příčinu četných zel a hlavní vinu na něm přičítá avignonskému papeži Klementu VII. V souvislosti se schismatem mluví Jenštejn i o příchodu Antikristovů.

Nakonec autor věnuje pozornost informacím o církevně-politické situaci, jež můžeme z těchto Jenštejnových děl vyvodit, přičemž vychází z pohřebního kázání o Karlu IV., vyjadřujícího Jenštejnovo vysoce kladné hodnocení zesnulého panovníka a vyslovujícího naděje pro dobu nadcházející vlády Václavovy, a ze „Sermo de persecucione“, jež odráží zklamání těchto nadějí a neutěšený stav země v době arcibiskupova konfliktu s králem. Všechny tyto myšlenky jsou dokumentovány citáty v poznámkách pod čarou.

V dodatku Kadlec vydává z vatikánského kodexu lat. 1112 „Sermo de persecucione“, tj. kázání na téma „Qui vult venire post me“.

Studie doplňuje dosud známý obraz osobnosti třetího pražského arcibiskupa a dává nové podklady pro její celkové hodnocení. Z toho, co Kadlec uvádí pro charakteristiku Jenštejnova homiletického stylu, i z ukázek, uvedených v poznámkách, vidíme, že i v kázáních se tento autor jeví tak, jak ho známe z hymnů a mystických traktátů. — Obsah jeho kázání, jak nás s ním článek seznamuje, zařazuje tuto osobnost naší literatury mezi legitimní kritiky společenských poměrů, daných vznikající krizí feudalismu.

Jana Nechutová

Augustinus, Theologische Frühstiften (Vom freien Willen, Von der wahren Religion). Übersetzt und erläutert von *Wilhelm Thimme*. Artemis Verlag, Die Bibliothek der alten Welt, Zürich und Stuttgart, 1962. Stran 581.

V knižnici nakladatelství Artemis „Die Bibliothek der alten Welt“, v níž vycházejí záslužné dvojazyčné edice nejvýznamnějších památek antických literatur (srv. např. recenzi W. Trillitzsche *Seneca, Sämtliche Tragödien I*, Anzeiger für Altertumswissenschaft 1963, str. 57—58), vydal Wilhelm Thimme vedle jiných Augustinových spisů (Soliloquia, Confessiones, De civitate Dei) v řadě „*Antike und Christentum*“ dva Augustinovy spisy z raného období jeho tvorby, De libero arbitrio a De vera religione.

Wilhelm Thimme, který se už dříve zabýval Augustinovými spisy z mladšího období (*Augustins geistige Entwicklung in den ersten Jahren nach seiner Bekehrung, 1908*) převzal do této knížky latinský text Greenovy kritické edice těchto Augustinových děl v Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum a paralelně otiskl svůj nový překlad, který je pro lepší přehlednost rozčleněn na tématické odstavce, opatřené podle obsahu překladaťelovými titulky. Číslování kapitol a paragrafů je ponecháno pouze textu latinskému.

Překlad je doprovázen poznámkami; ty určují biblické citáty, uvádějí rozdíly Augustinových citací od znění Vulgáty (např. str. 154, pozn. 1 na str. 428), paralely s místy z latinských profánních autorů, např. z Cicerona nebo Lucretia, souvislosti některých Augustinových myšlenek, odkazují na paralely v jiných spisech tohoto autora, někde v nich autor podává i kritiku Augustinových názorů (např. pozn. 2 na str. 46, pozn. 1 na str. 70, pozn. 2 na str. 88, str. 210, 212), poznámky k jeho stylu (např. str. 106, 178, pozn. 2 na str. 192, pozn. 1 na str. 506), vysvětlivky k překladu (např. str. 62, pozn. 2 na str. 172, str. 180, pozn. 2 na str. 316, pozn. 2 na str. 382, pozn. 1 na str. 422), své názory na jiné výklady některých míst (např. str. 264, 278, pozn. 2 na str. 450), dokonce i vlastní emendace Greenova textu (str. 226, 424, 470, 472, 540).

V dodatku Thimm podává Greenův latinský text a svůj překlad příslušných pasáží Retraktací.

Zasvěcený Thimmův úvod vypráví o myšlenkovém vývoji mladého Aurelia Augustina, jak se odráží v jeho raných spisech i ve zralém pohledu Retraktací, podává obsah obou vydávaných děl a zabývá se jejich výkladem. Thimm zde předkládá vlastní poznatky o Augustinově vývoji, o detailech jeho filosofických a náboženských názorů, o stylu a chronologii jeho spisů, často